

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНЯ

Л. В. ЛАЗАРЕНКО

Україна, Запорізька обл., м. Приморськ,

Приморський регіональний українсько-болгарський багатопрофільний ліцей

10 квітня 2013 року, під час брифінгу у Кабінеті Міністрів України, Міністр освіти і науки Дмитро Табачник поінформував представників засобів масової інформації про реалізацію Міністерством освіти і науки та освітянською громадськістю нових ініціатив Президента України Віктора Януковича стосовно роботи з обдарованими дітьми.

«Ми активно працюємо над реалізацією нових соціальних ініціатив Президента України щодо роботи з обдарованими дітьми. На сьогодні ми плануємо проведення в Україні для школярів і студентів близько 400 інтелектуальних турнірів, олімпіад, змагань. Уперше за останні два роки частина з них проводиться з великими корпораціями такими, як «Інтел», «Київстар» та іншими», – розповів Дмитро Табачник.

Також Дмитро Табачник зауважив, що цього року на виконання нових соціальних ініціатив Президента України МОН планує започаткувати Президентську програму для найталановитіших дітей «Інтелектуальне майбутнє України».

«Пропонується створити всеукраїнський банк інтелектуальних досягнень школярів, який стане базою з відбору претендентів для участі в Президентській програмі. З 10 тисяч планується відбирати сто найкращих, яких рекомендуватимуть до Президентської програми», – поінформував Міністр освіти і науки.

Наведена інформація свідчить про стабільно високу увагу, яку наша держава приділяє проблемі підвищення якості й результативності системи освіти. Зокрема, одним з головних результатів успішної роботи системи освіти повинен бути всебічний розвиток творчих компетентностей учнів.

Зрозуміло, що лівова частка роботи в визначеному напрямі, особливо в практичних аспектах, припадає саме на загальноосвітні навчальні заклади: школи, ліцеї, гімназії. Адже саме вчителі безпосередньо працюють з учнями й особисто відповідають за результативність співпраці. Саме тому педагогічна майстерність учителя є визначальним чинником досягнення успіху в справі формування й розвитку творчих компетентностей учнів.

Кожний навчальний заклад відбирає й напрацьовує свої унікальні та специфічні підходи до організації і здійснення роботи з учнями в напрямку розвитку індивідуальних творчих здібностей і формування компетентностей. Таким чином поступово формується система роботи, що враховує певні характерні умови діяльності саме цього навчального закладу. Власна особлива система взаємодії з учнями створена і в Приморському українсько-болгарському ліцеї.

Ця система була започаткована з першого року заснування ліцею. Її ідейний натхненник - перший директор ліцею Дмитро Іванович Томашков, який вважав, що створення умов для позитивної самореалізації учнів є першочерговим завданням нового навчального закладу. Під його керівництвом в ліцеї склався колектив однодумців, що з ентузіазмом взявся за вирішення цієї складної педагогічної задачі. Провідними стали такі гасла: "Лише творчий вчитель може виховати творчого учня" та "Кожен учень має потенціал обдарованості. Педагогічна майстерність вчителя визначається вмінням реалізувати цей потенціал".

За роки роботи Приморського українсько-болгарського ліцею загальна система роботи з обдарованими учнями сформувалася й пройшла ґрунтовну практичну апробацію в навчальному процесі. Система постійно розвивається і удосконалюється відповідно до динаміки розвитку системи освіти в цілому. Одним з останніх досягнень в означеному напрямку є авторська програма директора ліцею Василя Олександровича Вишневецького "Підготовка педагогів до взаємодії з обдарованими дітьми", опублікована в журналі "Відкритий урок", номер 4 за 2013 рік. Програма узагальнює надбання практичної роботи педагогічного колективу ліцею з метою переходу її на більш високий якісний рівень.

Що ж визначає особливості системи роботи Приморського українсько-болгарського ліцею з обдарованими учнями? Зазвичай, в більшості загальноосвітніх навчальних закладів робота з учнями як в цілому, так і з кожним окремо розпочинається ще з першого класу, що дає можливість ретельно вивчити учня та позитивно вплинути на формування його творчих інтересів. Результати такої підготовчої роботи ефективно використовуються для формування і розвитку творчих компетентностей учнів.

До ліцею учні зараховуються з восьмого класу. Відповідно, більшість з них вже мають сформовані інтереси і пріоритети, в тому числі і в напрямках особистої творчої діяльності. Таким чином, педагогічний колектив ліцею не має резерву часу на поступове вивчення і розвиток потенціальних можливостей учнів-вступників.

За браком часу розвиток творчих компетентностей учнів повинен спиратися на методики експрес-діагностики спектрів інтересів та можливостей учнів-вступників і стрімкого заохочення учнів до творчої науково-пізнавальної діяльності. Відповідний моніторинг розпочинається безпосередньо з вступних іспитів до ліцею та співбесіди з школярами. Особливе завдання покладається на психологічну службу ліцею та вчителів-предметників, які першими розпочинають роботу з майбутніми ліцеїстами.

До особливостей системи роботи з обдарованими учнями в Приморському українсько-болгарському ліцеї можна віднести такі підходи:

1. "Занурення" учнів до інформаційного простору ліцею.
2. Залучення всіх учнів без виключення до індивідуальної творчої роботи.
3. Альтернативність вибору особистого напрямку творчого розвитку.
4. Створення атмосфери співпраці педагогічного й учнівського колективів.
5. Єдність мети педагогів й учнівського загалу.
6. Широка презентація досягнень учнів і педагогів ліцею.

Таким чином першочерговою метою роботи педагогічного колективу і адміністрації ліцею є розвиток творчого індивідуального потенціалу кожного учня, а не здобуток призових місць і перемог в рейтингах. Парадоксально, але саме така практика і забезпечує високий рівень підготовленості учнів ліцею до участі в предметних олімпіадах, конкурсах-захистах Малої Академії наук, спортивних змаганнях, різноманітних творчих конкурсах.

Необхідною умовою ефективності такої системи є високий рівень педагогічної майстерності вчителів. Важливим чинником зростання педагогічної майстерності є діяльність предметних кафедр ліцею. Основними напрямками роботи кафедр є:

1. Організація галузевої інноваційної діяльності відповідно до затвердженого плану науково-дослідницької роботи ліцею.
2. Розробка й експертиза нових навчальних курсів, які відповідають навчальним програмам, освітнім технологіям і методикам.
3. Інтеграція навчальних програм.
4. Розробка методичного інструментарію.
5. Обговорення, рецензування, опонування різних матеріалів, підготовлених на кафедрі.
6. Аналіз ходу і результатів інноваційної діяльності.

7. Керівництво дослідницькою роботою ліцеїстів, проведення спільних спостережень педагогів, учених і ліцеїстів, підготовка спільних публікацій, виконання унікальних спільних проектів.

8. Підготовка ліцеїстів до участі в предметних олімпіадах, організація творчих конкурсів, інтелектуальних марафонів різного рівня.

9. Проведення проблемного аналізу результатів навчального процесу.

10. Дослідження системи роботи педагогів-співробітників кафедри.

11. Установлення і розвиток творчих зв'язків з професійними методичними об'єднаннями інших навчальних закладів, науковими кафедрами вищих навчальних закладів та науково-дослідних інститутів.

12. Підготовка до публікації інтелектуальної продукції кафедри (методичні посібники для вчителів і ліцеїстів, наукові статті, дидактичні матеріали, задачки, методичні рекомендації тощо).

Одним з найважливіших завдань діяльності кафедри є підвищення якості викладання відповідних профільних дисциплін природничо-математичного циклу в контексті формування і розвитку творчих компетентностей учнів. Велика увага, нарівні з дисциплінами інваріантної складової навчального плану, приділяється дисциплінам варіативної складової, курсам за вибором і факультативам.

Але чи не найяскравіше набуті учнями під час навчання творчі компетентності виявляються під час участі в різноманітних творчих змаганнях: предметних учнівських олімпіадах; конкурсах-захистах МАН; інтелектуальних конкурсах; спортивних змаганнях. Підготовка учнів до участі в творчих змаганнях дає вчителю можливість проявити себе в якості наукового керівника, консультанта, тренера, наставника талановитої молоді.

На підставі зазначеного вище можна зробити висновок, що розроблена в ліцеї система залучення учнів до творчої діяльності сприяє формуванню в майбутніх випускників основних дослідницьких навичок і компетенцій ще у стінах навчального закладу, тим самим значно полегшуючи адаптаційний період до студентського життя. Випускники ліцею приходять до вишів достатньо підготовленими для подальшого навчання. Більшість з них успішно отримують диплом і знаходять достойне місце в житті.

Надійшло до редакції 12.10.2013 року.